

עשן לבן

Black Smoke

אורית חופשי

Orit Hofshi

מיכל שכנאי יעקבי

Michal Shachnai Yacobi

עשן שחור

White Smoke

דרור בן עמי

Dror Ben Ami

אוצרת

Curator

15.7.19 - 17.5.19

שיח גלריה: שישי 31.5.19, 10.30

הגלריה לאמנות במרכז ההנצחה | רח' המגדל קרית טבעון | 04-9835506
התערוכות בחסות האגף לאמנות פלסטית, משרד התרבות והספורט

".. והנה יהוה עובר רוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני יהוה, לא ברוח יהוה; ואחר הרוח רעש, לא ברעש יהוה. יב ואחר הרעש אש, לא באש יהוה; ואחר האש, קול דממה דקה."

(מלכים א', פרק יט, פס' י"א-י"ב)

קול דממה דקה נשמע בחלל תערוכתם של אורית חופשי ודרור בן עמי, ועשן שמתמר וממסך ומתפשט, מאיים ומעורר קסם בו זמנית - עשן שחור, עשן לבן, זכר לאש אשר בערה וכלתה או לפיצוץ שהחריד. בתערוכתם המשותפת, מזמינים אותנו האמנים לחפש את האור בתוך השחור, לנוע איתם יחד במתח שבין הנשגב לקטסטרופה, להעלות שאלות על המקום, על הזמן, על האדם, ואולי לערוך חשבון נפש הנוגע להשפעתנו כבני אנוש על סביבתנו התרבותית והטבעית. שניהם מאסטרים בתחומי הרישום והדפס העץ, עובדים בפורמטים גדולים, חורצים וחופרים, אורית חופשי בלוחות העץ, שאיתם היא מדפיסה, ודרור בן עמי בשכבות הפחם הרבות, חופרים וחוצבים בשחור עד שיצא עשן, או עד שיתגלה האור.

אורית חופשי נושאת אותנו, בהדפסיה ורישומיה רחבי היריעה, אל מרחבים אוניברסליים של נופים סחופי רוח, של תילי הריסות, מרחבים מאיימים ומעוררי השתאות, בהם הדממה והריק נוכחים והזמן כמו עומד מלכת. נופיה, שכמו עולים מתוך סיוטים או הזיות אפוקליפטיות, מבטאים חששות אישיים או חרדות קולקטיביות, זיכרונות מאירועי עבר, אשר מתמזגים עם חרדות קיומיות מן הקורה או שעתידי לקרות. בין אם קיימת או נעדרת נוכחותו הפיזית של אדם ביצירות, תמיד יש בהן אזכורים לקיומו של האדם בסביבה - שרידי תרבות, שרידים ארכיאולוגיים עכשוויים החוצים את ישימון הנוף הפראי. בעבודותיה נוכחת התפעמות כמעט רומנטית, ממרחבי האין קץ של הטבע, לצד תחושת איום ופיקחון גדול. את הסצנות האפוקליפטיות שלה, יוצרת האמנית מתחביר של חומרים ממקורות שונים. אין פה יצירה שהיא תיעוד מדויק של אירוע ומקום, אלא הנכחה של הוויה, של הרהור על מצב אנושי, קיומי.

בעבודותיה של חופשי ניכרים שורשים ממסורות חיתוך העץ וההדפס האירופי, או היפני¹, כמו גם מקורות השראה מאמנים מודרניסטיים ועכשוויים - אמני קבוצת הגשר, מונק, אנסלם קיפר וקטה קולביץ. עם זאת, עם השנים, יצרה לעצמה האמנית שפה ייחודית וסגנון שכולו שלה. חיתוכי העץ שלה מתאפיינים ברוחב היריעה - עבודות "אופראיות" או "קולנועיות", גדולות מאוד ומורכבות ממספר לוחות עץ, בניסיון ליצור חווית צפייה טוטאלית, כמעט בגודל אחד על אחד.

מאפיין נוסף של עבודתה הוא הצגתו של הלוח המגולף, ושילובו לעיתים בתוך ההדפס. זהו נדבך נוסף לחקירתה את גבולות ההדפס, בניסיון לפרוץ אל מרחבים תלת ממדיים.

זכות המיומנות שלה בטכניקות השונות - חיתוך העץ, הדפסות מונוטיפי, רישום וראבינג (שפשוף עיפרון על נייר מעל משטח עץ מגולף) - מייצרת חופשי שפה אישית מורכבת המאפשרת לה, בין היתר, יצירת היררכיה ציורית, שינויי פוקוס בין מישורי העבודה. היא מדפיסה שכבה אחת ומכסה, ושוב מדפיסה מכסה ומגלה. חורטת קווים במקצבים ובכיוונים שונים, יוצרת טקסטורות ומסמנת תנועה.

ממד הזמן נוכח בעבודותיה - זמן אישי מול זמן קולקטיבי, זמן אקטואלי מול זמן היסטורי - וכולם יחד נבחנו אל מול ממדי זמן היקום עצמו. האם בדרך זו מנסה חופשי לערער את תחושת החשיבות העצמית שלנו? את נטייתנו למקם את קיומנו במרכז היקום? בעבודותיה האדם והטבע נפגשים, מתנגשים, וחוכרים יחד להרס או לתקווה.

¹ טכניקת חיתוך העץ התפתחה עוד במאה התשיעית במזרח הרחוק, והגיעה לאירופה רק בראשית המאה החמש עשרה, עוד לפני הופעת התחריט. חיתוך העץ או הדפס העץ, התבססו במסורת הגילדות של ימי הביניים. הוא כונה המדיום הדמוקרטי בשל זולת השימוש בו, ובשל האפשרות שהעניק לאמן לעבוד ללא תלות בפטרון או בלחצי הכנסייה. (מילר, ד, חיתוך העץ: פשר ויעוד, 2004)

דרור בן עמי מציג בתערוכה סדרת רישומי פחם גדולים, בהם נראים עמודי עשן גדולי מידות, גושים דינמיים חסרי מסה, של אור וצל, של שחור ולבן. האם אלו עמודי עשן או שמא עמודי ענן? האמביוולנטיות החזותית מבטאת את המתח שבין תיאורה של מציאות קטסטרופלית לבין השאיפה אל הנשגב, אל ההתגלות. בתנ"ך מסמל "עמוד הענן" את ההתגלות האלוהית, זה אשר הלך לפני המחנה וסימן לבני ישראל את דרכם במדבר.

את הסדרות הללו החל בן עמי לצייר בתקופת אחד המבצעים הצבאיים בעזה. העבודות, "פקעות של אוויר", לקוחות מפריימים שהקפיא מתוך סרטים של חיל האוויר, המתעדים את פעולות החיל במהלך המבצע. ברישומיו מתועד רגע הפיצוץ - התפרצות אנרגטית של אוויר דחוס במרחב. בהיבט האסתטי נרשמת תנועה רבת עוצמה של מרקמים, של משחקי אור וצל - מראה ויזואלי מהפנט. אך יופי זה מקבל רבדים אחרים ומשמעות קשה, בהתייחסותנו למחזה כחלק מתהליך של הרס וחורבן בעל משמעויות נרחבות. בעבודה "קולוסוס" מאזכר בן עמי את הענק של גויה, שצויר בתקופת מלחמת חצי האי של צרפת נגד ספרד ובנות בריתה, בראשית המאה ה-19, ובמרכזו דמותו של ענק, אליגוריה של גויה על מצב האדם העומד אין אונים מול כוחות אדירים ממנו.

בשנים האחרונות יוצר בן עמי את כל עבודותיו על ניירות גדולים, בטכניקות רישום המבוססות בעיקר על רישום פחם. ממדיהן הגדולים של העבודות וחומריותן הרוויה הפכו להיות סימן ההיכר שלו. התבוננות מעמיקה ברישומיו, תגלה מערך צפוף של קווקווים החרוטים-מוטבעים אל תוך פני הנייר בטכניקה ייחודית שפיתח. בן עמי חורף או מחורר את הנייר באמצעות מחט חדה, ואז מכסה אותו בשכבות סמיכות של פחם ומוחק. בתוך החריצים מצטבר קו עדין של פחם המזכיר במעט את טכניקת התחרית. בטכניקה זו הוא יוצר עולם אקספרסיבי מלא בתנועה של צורות וטקסטורות, וקשת רחבה של גוונים מונוכרומטיים בין שחור ללבן. קיים ניגוד בין ארעיותו וחולשתו של הנייר הפשוט, עליו עובד האמן, לבין המסה של כתמי הפחם הכבדים אותם הוא נושא.

אם בסדרות עבודות קודמות הוקסם בן עמי מהתבוננות בטבע - בקורי העכביש, בתצורות הקוצים, בסדר שבאי-סדר, בסדרה זו הוא מפנה את מבטו לאפקט ההרס שיוצרת התרבות האנושית בסביבתה. ההוויה הציורית שלו מנותקת מחווית ה"כאן ועכשיו" וצפה בין עולמות חסרי זמן וגבול: חיים ומוות, חומריות והתכלות, מסה וריק, פיסה ומטאפיסה. כמו ביצירות הוואניטס, הוא מבקש ברישומיו להעצים את חווית הצופה במבט אל הנשגב, הנצחי והחולף, ומזמין אותנו להתבונן ביופי הצפון בתהליכים הפיזיקליים של רגעי ההרס. דימויי העשן כמו צפים במרכז ניירותיו הגדולים, מתוכם ניבטות פנים, משתקף גוף, דמות ענק אגדתי, מתגלות צלליות וצורות אמורפיות, המניעות אותנו אל מעמקי התודעה.

הכל דינמי, נמצא שם לרגע וחולף, מעין הווה כאן ועכשיו, פגומתמשך. ובין לבין - שמי הלילה המכוכבים, שקט, דממה, (ורוח אלוהים מרחפת), וירח מאיר זוהר בחושך על שלל מכתשיו.

על האמנים:

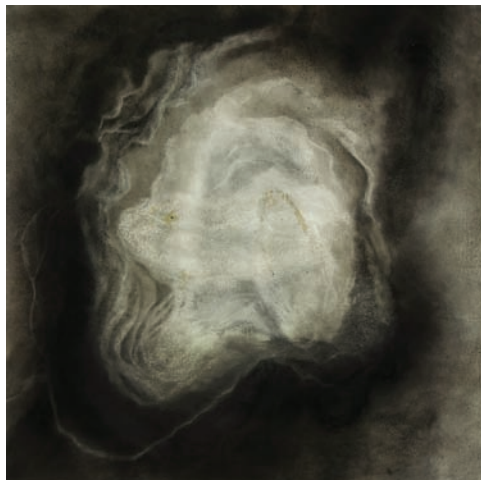
שניהם רכשו את יסודות הציור והרישום האקדמי בלימודים באוניברסיטאות בחו"ל:

אורית חופשי

ילידת קיבוץ מצובה, 1959, חיה ויוצרת בהרצליה, בעלת תואר שני מברטון-הול (אוניברסיטת לידס הבריטית) ובוגרת האקדמיה לאמנות של פנסילבניה, ומכללת ויצ"ו-קנדה לעיצוב בחיפה. מרצה במכללת שנקר.

דרור בן עמי

יליד קרית טבעון, 1956, חי ויוצר בתל אביב ובטבעון, למד באקדמיה המלכותית לאמנות באמסטרדם (Rijks Academie Amsterdam). גם הוא בעל תואר שני מברטון-הול (אוניברסיטת לידס הבריטית). מלמד ציור ורישום באקדמיה לעיצוב וחיתוך יצו חיפה ובמכללת עמק יזרעאל-גרן.

דרור בן עמי, **פקעות של אויר**, פחם על נייר, 100/100 ס"מ, 2017
צילום: דני אבקסיס

אורית חופשי, סימן, חיתוך עץ, רישום, ראבינג ומכחול יבש על נייר קוזו ואבקה עשוי ידני, 400/200 ס"מ, 2014
צילום: יגאל פרדו

אורית חופשי, חלופה, רישום, דיו על לוחות עץ אורן חתוכים, 200/200 ס"מ, 2014

גלריה מרכז ההנצחה לאמנות ישראלית, רח' המגדל 2, קרית טבעון | 04-9835506
שעות הפתיחה: א'-ה' 8:00-19:00 | יום ו' 8:00-12:00 | שבת 11:00-13:00